

Formandsberetning ved generalforsamlingen den 2. april 2007

Af Erling Bondesen

Foreningsåret 2006-2007 er forløbet uden de store begivenheder, bortset fra det forhold, at Historisk Samfund med den nu overs-tåede administrative strukturreform har fået ny vært efter at vi her ved nytår 2007 har måttet tage afsked med Roskilde Amt. I min årsberetning fra 2006 diskuterede jeg konsekvenserne heraf for foreningens navn, idet jeg fremhævede, at Historisk Samfund hele tiden har lagt vægt på, at være en amtslig forening. Dette selv om langt den største del af medlemmerne bor inden for 4000 området - omkring 68%. Der er nu efter kassererens revision af medlemslisten og sletning af restanter i alt 378 medlemmer, her-af 70 institutioner. Vi har siden denne bygning - Amtsgården - blev rejst afholdt vores møder her, netop fordi bygningen var amtslig, og det har vi været glade for, og der har altid fra amtets side altid været ydet en fortrinlig service.

Vores nye vært den nye og større Roskilde Kommune har vist os den store imødekommenhed, at tillade os at afholde dette fo-rårs to møder i Amtsgårdens auditorium, da disse allerede var annonceret inden Roskilde Kommunes overtagelse af bygning- gen. Dette skete på trods af en vedtagelse i kommunalbestyrel- sen om, at der principielt ikke skulle åbnes for "private" forenin- ger i her i Amtsgårdens/Rådhusets - auditorium. Jeg vil gerne her udtrykke håbet om, at det alligevel vil være muligt for en kulturel forening som Historisk Samfund fremdeles at kunne af- holde møder i dette smukke auditorium, der samtidig er det bedst egnede - for ikke at sige eneste - lokale i Roskilde med en acceptabel komfort. Med disse ord vil jeg gerne udtrykke ønsket om godt og konstruktivt samarbejde mellem vores forening og den nye Roskilde Kommune.

Der kan ikke være tvivl om, at vores nationale fortid og histo- rie i almindelighed i disse år er genstand for en overvældende in- teresse i befolkningen. Dette fremgår klart af den lange række af historisk betonedede aktiviteter og af den almindelig debat. Hertil kommer, at vi i disse år ser fremkomsten af en stor mængde smukt udstyrede publikationer, oftest i mange bind og med an- vendelse af den mest moderne grafiske teknik. Jeg kan blot næv-

ne Dansk Socialhistorie i 7 bind, Dansk Landbrugshistorie i 4 bind, Dansk Søfartshistorie i 7 bind, Danmarks Oldtid i fire store bind og flere endnu mere specialiserede værker foruden de generelle historiske værker. Dette sker naturligvis kun fordi disse bøger kan afsættes. Hertil kommer udnævnelsen af forskellige "År" - "Middelalderåret" og i år er det "Industriens Historie", hvor der sker en særlig mobilisering af faglig ekspertise i den almene oplysnings tjeneste. I radio og TV optræder de historiske emner med en vis vægt, selv om konkurrencen over for nyheder, film, sport og forskellig underholdning er hård. Der tales på trods truslerne om nedskæringer i de elektroniske medier, om oprettelsen af en særskilt historiekanal. Med denne overvældende mængde stof i de offentlige medier må vi her i Historisk Samfund søge at indtage en plads, hvor det må være aktuelle emner og personer, regionale og lokale emner, og ikke mindst emner baseret på originale studier - gerne af lokale kræfter, som tages op på møder og i årsskriftet. Hertil kommer, at det på baggrund af den skitserede udvikling er vigtigt, at medlemmerne på ekskursioner tilbydes direkte konfrontation i landskabet med lokaliteter af historisk, forhistorisk eller kulturhistorisk betydning under kvalificeret vejledning.

Foreningsåret 2006-2007 påbegyndtes den 6. maj med en lørdags-eftermiddags-tur til Gurre Slotsruin, hvor vi mødte museumsinspektør Lone Hvas, som guidede os igennem Gurrens lange udgravningshistorie og fortalte om især de senere års nyopdagelser omkring borgens indretning. Efter en kop kaffe i det dejlige vejr, kørtes en tur mod vest gennem det Nordsjællandske landskab med et stop foran Horserød Lejrens port og det lille museum, hvor Hans Christian Eisen redegjorde for lejrens anvendelse før og under 2. Verdenskrig og idet vi passerede Esromkanalen stoppede vi kort, mens formanden fortalte om kanalens historie og betydning for Københavns forsyning med brændsel. Der blev også lejlighed til et stop og en kort spadseretur rundt i Søborg Voldsted og ved Valby Kirke fortalte formanden om præsteindberetningen herfra om et jordskælv i 1759 og man besøgte kirken, der er opført af den gulgrå Helsingborg sandsten, udefra. Endelig besøgte ekskursionen i den vårgrønne skov i Valby Hegn et par af de fornemme restaurerede trekamrede langdysser. På turen mod syd til Roskilde kørtes langs den store ås-bakke Strø Bjerge.

Sommerens heldagsekskursion fandt sted søndag d. 24. september. Turen gik til Odsherred med første stop på Lammefjordsdæmningen, hvor formanden gjorde rede for det geologiske landskab og inddæmningshistorien. Her stødte museumsin-

spektør Arne Hedegaard Andersen fra Odsherred Museum til ekskursionen og han fortalte på turen over Lammefjorden til Fårevejle Kirke om landbruget og dets historie. I krypten med Jarl James Hepburn af Bothwells kiste fortalte formanden om denne farverige persons omskiftelige tilværelse og endeligt som fange på Dragsholm, og vi besøgte kirkens indre. Vi havde fået tilladelse til at køre næsten op på Vejrhøj, således at deltagerne kun havde en kort spadseretur op på dette 121 m høje udsigtpunkt fra toppen af en bronzealderhøj. Udsigten var desværre på grund af dis ikke den bedste. Frokosten indtoges på Dragsholm, hvor vi bagefter blev vist rundt på slottet af den vittige og velorienterede lokale guide. Herefter gik turen mod nord til Højby, idet vi dog standsede ved det nye anlæg ved vejsiden i Trundholm mose, hvor Solvoggen og dens historie er fortalt. Her kunne Arne Hedegaard Andersen supplere med spændende lokalhistoriske anekdoter. Derefter besøgte Højby Kirke, som desværre her sent på eftermiddagen var lukket, men vi fik så til gengæld en tur med vores guide rundt i det bakkede terræn omkring Højby sø med Snekkebjerg og Borrevang, som med de mange gravhøje og forskellige fund anses for at være spor af en kultplads, hvis historie rækker helt op i tidlig middelalder med Højby, dens kirke og flere voldsteder.

Efterårets møder begyndte mandag den 16. oktober med et foredrag af museumsinspektør Tom Christensen, som forelagde hans nytolkning af de kendte våbenofferfund, idet han fremhævede de mange vidnesbyrd der ikke nødvendigvis peger på, at de skulle være et resultat af krigshandlinger, men snarere ofringer i forbindelse med stormandsbegravelser. Foredraget gav anledning til en del diskussion. Onsdag den 8. november var medlemmerne inviteret til forevisning på Christiansborg ved Roskildekredsens folketingsmedlem for partiet Venstre, Flemming Damgaard Larsen, en spændende aften om arbejdsvilkårene på tinget. Mandag den 4. december talte arkivar Jeppe Tønsberg om "Mølleåens møller og fabrikker - Danmarks ældste industri". Jeppe Tønsberg fortalte på en levende måde om de ni møller langs åen, hvad der gennem tiderne er produceret og også om de sociale forhold omkring denne tidlige industri. Ved mødet den 5. marts talte museumsinspektør Grete Rung om "ammer, et erhverv på Hedebo-egnen", en tabubelagt, men dog respekteret virksomhed, som udfoldede sig helt op omkring år 1900. Vi hørte også om ammernes forhold til deres egne børn og disses til tider grumme skæbne.

I årets forløb har medlemmerne haft lejlighed til at overvære Roskilde Museumsforenings møder. Årsskriftet udkom ganske

vist først efter nytår, men det kom og det synes jeg et ualmindeligt smukt resultat, hvis redaktion skyldes Hans-Christian Eisen. Han skal her takkes for det ikke altid lige lette og lige taknemmelige arbejde. Formandsberetningerne har traditionelt en omtale af det påbegyndte registerbinds status og jeg kan igen i år meddele, at arbejdet nu synes at være i god gænge, og at det skulle være realistisk at kunne udgive bindet i forbindelse med foreningens 100-års jubilæum i 2010.

Som jeg har anført i det udsendte program, agter jeg ved denne generalforsamlings konstituerende bestyrelsesmøde at træde tilbage som formand efter 10 år på posten. Jeg vil med fornøjelse fortsat gerne være medlem af bestyrelsen. Jeg tror godt jeg kan afsløre, at jeg regner med, at bestyrelsen til ny formand vil vælge fhv. lektor Hans-Christian Eisen, der er faghistoriker og en trænet organisator, og som jeg er sikker på vil arbejde målrettet med og for Historisk Samfund. Med disse bemærkninger og med en tak til de øvrige bestyrelsesmedlemmer for et godt samarbejde i de forløbne 10 år skal jeg hermed overlade denne min sidste formandsberetning til generalforsamlingens forhåbentlig positiv behandling.

Efter mødet holdt den afgangende formand et foredrag om 'Samspillet mellem Historie/Arkæologi og Naturvidenskaberne set i et videnskabshistorisk lys'.